

mene væsentligste Grund, at Forpagtningen kan udløbe paa en Tid, da Manden ikke endnu er saa langt henne i sine Dage, at han vil holde op, og at han derfor vil være nødsaget til, naar han ikke kan komme til Rette med Godseieren om ny Forpagtning, at gribe til stærkt og haardt Arbeide, altsaa synke ned til Armod. Ja, jeg tør naturligviis ikke benægte, at der kan være saadanne Tilfælde, men jeg tør benægte, at det skulde være en absolut Følge af dette Forhold, og jeg vil tillade mig at opstille et andet Billede, som jeg troer vil svare meget mere til Virkeligheden end det, som det ærede Mindretal opstillede. Jeg tænker mig, at en Mand er kommen ind i en saadan Forpagtning med en meget ringe Formue og netop derfor har foretrukket den, og at han eller i alt Fald hans Søn efter de 50 Aars Forløb har erhvervet sig en Formue, saa at han enten kan kjøbe sin Gaard eller paa anden Maade skaffe sig Gistents. Jeg troer, at dette er et Billede, der meget bedre svarer til Virkeligheden end det, der blev opstillet for at afskrække, ligesom det naturligviis heller ikke kan nægtes, at saadanne Tilfælde ikke kunne forebygges ved nogenformelt Lovgivning. Der er dernæst til disse Betragtninger af Fleertallet føiet endnu den, at det patriarchalske Forhold skulde være mere udsat for at ophøre ved Forpagtning end ved Fæste. Jeg tilstaaer, at jeg troer, at dette kommer omtrent ud paa det. Hvad det patriarchalske Forhold angaaer, mener jeg, at man tilstrækkeligt har sørget for, at det ligger paa sin Sotteteng, og jeg seer ikke, hvorfor der skulde være mere Sandsynlighed for, at det, der kan bestaae af dette Forhold, ikke ligesaa godt kan bestaae ved Forpagtning som ved Fæste. Jeg vil sige, at det efter min Formening snarere styrkes derved; thi det er min Overbeviisning, at saaledes som Lovforslaget foreligger fra Regeringens Side, er det en Besiddelsesform, som er ulige fordeeltigere for Brugeren end for Udleieren, og naar den Sidste derfor finder sig deri, maa det forudsættes, at han gjør det af Interesse for de Folk, som han i Livet er stillet ved Siden af, og fordi han ikke

ønsker at tage den yderste Stilling af dem. Det stiller sig altsaa for mig, som om der ikke er nogen tilstrækkelig Grund til at begrænse Friheden i Besiddelses-, i Brugsform hverken for de Herrer Lehn- og Majoratsbesiddere eller for de almindelige Godseiere. Jeg kan ikke komme bort fra, at saaledes som Forholdet nærmere er formuleret i Regeringsforslaget, er der ikke den fjerneste Tvivl om, at det indeholder en Fordeel for Brugeren og ikke for Eier. Der er, forekommer det mig, endnu en Omstændighed, som man her maa tage i Betragtning, og som er et væsentligt Moment for mig i disse Forhold, det er, at der ikke ved Forpagtninger for Fremtiden maa tages Indfæstning. Der gives altsaa et Middel, hvorved en Eier selv i en temmelig fattig Egn kan vedblive at lade Gaarden blive i Familien ved at forandre Formen, naar han forresten kan blive enig med Brugeren derom, til Forpagtning istedetfor Fæste, idet Familien vel kan have den fornødne Formue til at fortsætte Driften, men derimod ikke har Formue til at betale foruden dette desuden en Indfæstning, som man paa ingen mulig Maade kan kalde for høi, men derimod foretrækker at betale den lidet høiere aarlige Afgift for at faae Gaarden, da den derved faaer Udfigt til at forbedre sine Vilkaar ved at forblive ved Stedet. — Den juridiske Fortolkning skal jeg slet ikke opholde mig ved; jeg skal kun sige, at det ogsaa er min Overbeviisning, at den ikke kan benyttes til Støtte for det Forslag, der foreligger i Betænkningen. Det er mig aldeles klart, at de Indskrænkninger, der have været gjorte, og som vel kunne have havt deres Indflydelse paa, at Forpagtningsforholdene ere blevne sjældnere benyttede, end de ellers vilde være blevne, have skrevet sig fra Justitsministeren som disse Stiftelsers Bærg, og alene have været rettede paa, at de nuværende Besiddere ikke skulde gjøre sig en Fordeel, som ikke kunde billiges, til Skade for Efterkommerne. Jeg maa altsaa ved at betragte Forholdene i sig selv fraraade det ærede Thing at vedtage noget af disse Forslag. Jeg kan heller ikke, idet jeg gjør dette, lade være at fremdrage for Dem